

Handlingsplan for bedre dyrevelfærd for fjerkræ

Maj 2015

Forord

Den danske produktion af æg og kyllingekød har udviklet sig markant gennem årene. Fokus på at få mere ud af dyrene og nedbringe omkostningerne har skabt en stor og effektiv produktion, som i dag er en vigtig del af den danske fødevaresektor.

I Danmark produceres årligt mere end 100 mio. slagtekyllinger, og cirka 3,2 mio. høner lægger 69 mio. kg æg. Næsten 4.000 mennesker er beskæftiget inden for fjerkræsektoren i Danmark, og vi eksporterer æg og fjerkrækød for knap 3 mia. kroner om året. Det er derfor vigtigt, at vi værner om gode rammevilkår for fjerkræproduktionen.

Samtidig er det vigtigt, at fjerkræproduktion sker på forsvarlig vis. Vi skal lægge stor vægt på, at vores produktion sker med ordentlige vilkår for dyrene.

Vi har nemlig et særligt ansvar for at passe på de dyr, der giver os noget at leve af. Derfor skal vi i højere grad prioritere dyrenes velfærd.

Erhvervet har allerede gjort et stort arbejde for at forbedre dyrevelfærden, og jeg ser gerne den udvikling fortsætte. For der er stadig plads til forbedringer.

Sammen med fjerkræbranchen og dyreværnsorganisationerne har jeg derfor gennemført et servicetjek af fjerkræsektoren. Vi har set på, hvordan vi kan forbedre dyrevelfærden og samtidig bevare gode rammevilkår for fjerkræproduktionen.

Der er brug for langsigtede løsninger, der balancerer dyrenes velfærd med ønsket om at bevare en dansk fjerkræsektor i verdensklasse. Det skal ske ved hjælp af tidssvarende lovgivning, målrettet rådgivning, styrket forskning og investeringer i moderne teknologi og produktionsformer, der giver mere plads og velfærd til dyrene.

Denne handlingsplan omsætter resultaterne af servicetjekket til konkrete initiativer inden for fem områder:

Fem indsatsområder

- 1) Øget omlægning af burægproduktionen
- 2) Lovgivning for opdræt af hønniker
- 3) Bedre velfærd for æglæggende høner
- 4) Bedre velfærd for slagtekyllinger
- 5) Optimeret kontrolindsats

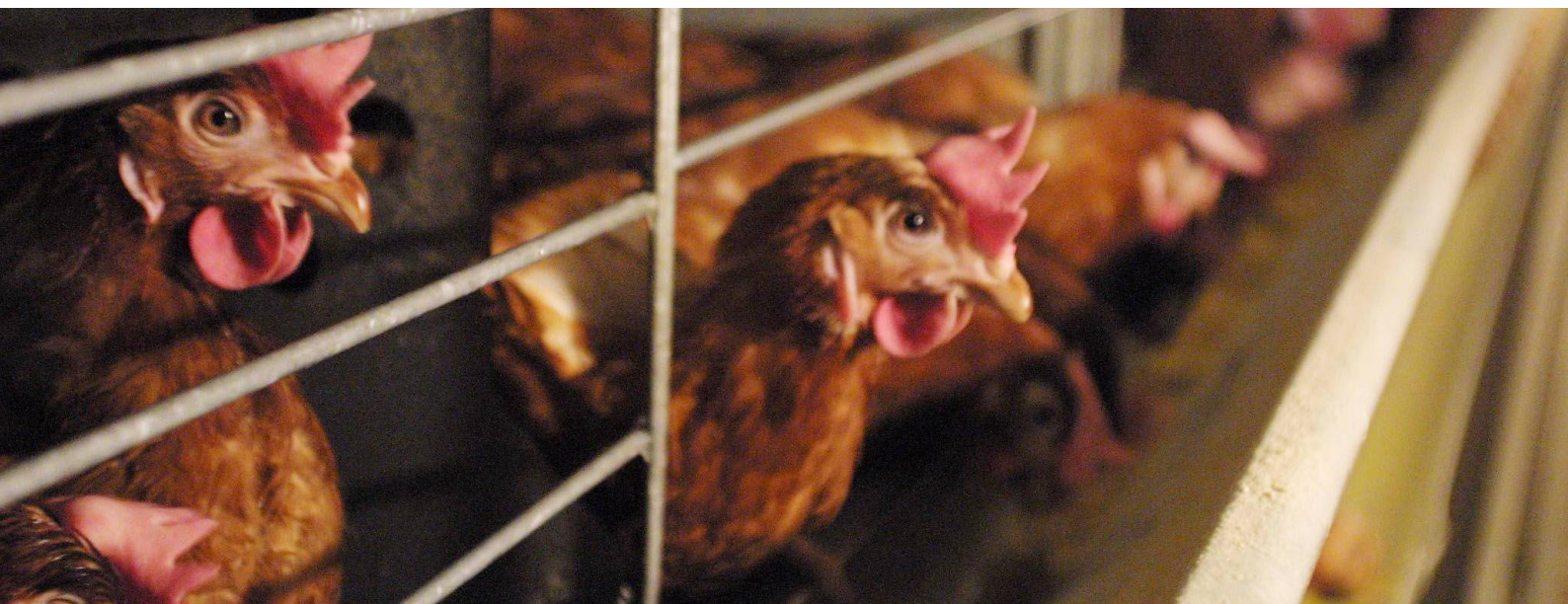

Der er en stigende interesse for dyrevelfærd blandt forbrugerne – den interesse skal vi imødekomme ved at gøre det endnu nemmere at købe en kylling eller et æg fra en høne, der har haft det godt.

Handlingsplanen udstikker retningen for, hvordan den danske fjerkræproduktion skal udvikle sig fremover. En retning, der sikrer dyrevelfærden i den danske fjerkræproduktion, samtidig med at branchen fortsat kan bidrage med vækst og arbejdspladser til det danske samfund.

Fødevareminister Dan Jørgensen

1. Øget omlægning af burægproduktionen

I Danmark er der 1,7 mio. burhøns, der årligt producerer 49 % af de æg, der sælges i detailhandlen. Men produktionen er kendetegnet ved mange høns på et meget lille område. Den begrænsede plads vanskeliggør hønernes naturlige adfærdsbehov. Derfor kan vi øge dyrevelfærden, hvis flere producenter omlægger til nye produktionsformer, hvor hønerne har mere plads. Det sker allerede, for forbrugerne efterspørger i stigende grad sådanne æg. Denne udvikling understøtter vi yderligere.

Mål: Hold af høner i bur udfases på sigt

Følgende tiltag igangsættes:

- Fødevareministeren giver i 2015 via Miljøteknologiordningen og den økologiske investeringsstøtte 40 mio. kr. i tilskud til producenter, der ønsker at omlægge til en produktionsform, hvor hønerne ikke går i bure.
- Burægproducenter, der ønsker at omlægge deres produktion, vil få tilbudt et omlægningstjek. Omlægningstjekket inkluderer blandt andet gennemgang af regler, tilskudsmuligheder og afsætningsmuligheder. Omlægningstjek er tidligere blevet anvendt inden for andre landbrugsområder med stor succes.
- Fødevareministeren går i dialog med en række aktører fra detailhandelen, som i marts 2015 underskrev et charter om, at de blandt andet vil arbejde for, at det bliver nemmere at købe produkter med et højt niveau af dyrevelfærd. I forbindelse med denne dialog og den generelle dialog med fjerkræbranchen vil der blive lagt vægt på indsatser, der øger efterspørgslen efter skrab-, frilands- og økologiske æg.

Tiltagene for at øge omlægningen af burægproduktionen indledes i 2015.

2. Lovgivning for opdræt af hønniker

Inden en høne når en alder, hvor den kan lægge æg, opdrættes den i 16-18 uger som en hønnike. I Danmark udruges der årligt cirka 2,9 mio. hønniker. Hverken i Danmark eller EU er der i dag specifik lovgivning, der gælder for opdræt af ikke-økologiske hønniker. Selvom branchen har udviklet retningslinjer for opdræt af hønniker, har myndighederne ikke i dag mulighed for at skride ind, hvis disse minimumsstandarter ikke overholdes.

Mål: Hønniker sikres bedre velfærd gennem lovgivning

Følgende tiltag igangsættes:

- Fødevareministeren indfører lovhjemmel til at fastsætte regler om opdræt af hønniker i dyreværnsloven og indfører lovgivning, som baseres på branchekoden for opdræt af hønniker, der suppleres med et forbud mod næbtrimning samt fastsættelse af grænseværdier for skadelige gasarter.
- Fødevareministeren arbejder for, at der indføres lovgivning for opdræt af hønniker på europæisk plan.

Tidsplan: Forslag til ændring af dyreværnsloven ventes fremsat i januar 2016. Lovgivningen om hønniker forventes at træde i kraft i medio 2016.

3. Bedre velfærd for æglæggende høner

Der er cirka 3,2 mio. æglæggende høner i Danmark inden for de fire produktionssystemer bur, skrab, friland og økologi. Systemerne er meget forskelligt indrettede. For eksempel har frilands- og økologiske høner både ude- og indearealer, mens burhøner har et mindre indendørs areal at bevæge sig på. Produktionssystemerne giver også anledning til forskellige dyrevelfærdsmæssige udfordringer, som handlingsplanen tager hånd om.

Mål: Forebyggelse af brystbensfrakturer og -deformiteter samt af fodlidelser

Der har i de senere år fra udlandet været rapporteret om en høj forekomst af brystbensbrud og -deformiteter, der forvolder dyret smerte. Høner med brud på brystbenet udgør et alvorligt dyrevelfærdsproblem, men der mangler viden om problemets forekomst i Danmark og den dyrevelfærdsmæssige betydning af deformiteter på brystbenet. Initiativet har til formål at undersøge og forebygge dette problem, der endnu ikke er dokumenteret i Danmark. Det er samtidig vigtigt at have fokus på mulige fodlidelser hos æglæggende høner, som kan være en konsekvens, hvis inventar i stalden er konstrueret forkert.

Følgende tiltag igangsættes:

- Fødevareministeren igangsætter to forskningsprojekter på Aarhus Universitet, som skal afdække forekomsten og den velfærdsmæssige betydning af brystbensfrakturer, deforme brystben og fodlidelser hos æglæggende høner i de forskellige produktionssystemer. Projekternes resultater vil indgå i en vurdering af, om der skal indføres tiltag for at forebygge eller afhjælpe eventuelle problemer i Danmark.

Tidsplan: Forskningsprojektet om forekomsten af brystbensfrakturer, deforme brystben og fodlidelser forventes afsluttet medio 2017. Forskningsprojektet om den velfærdsmæssige betydning forventes afsluttet medio 2016.

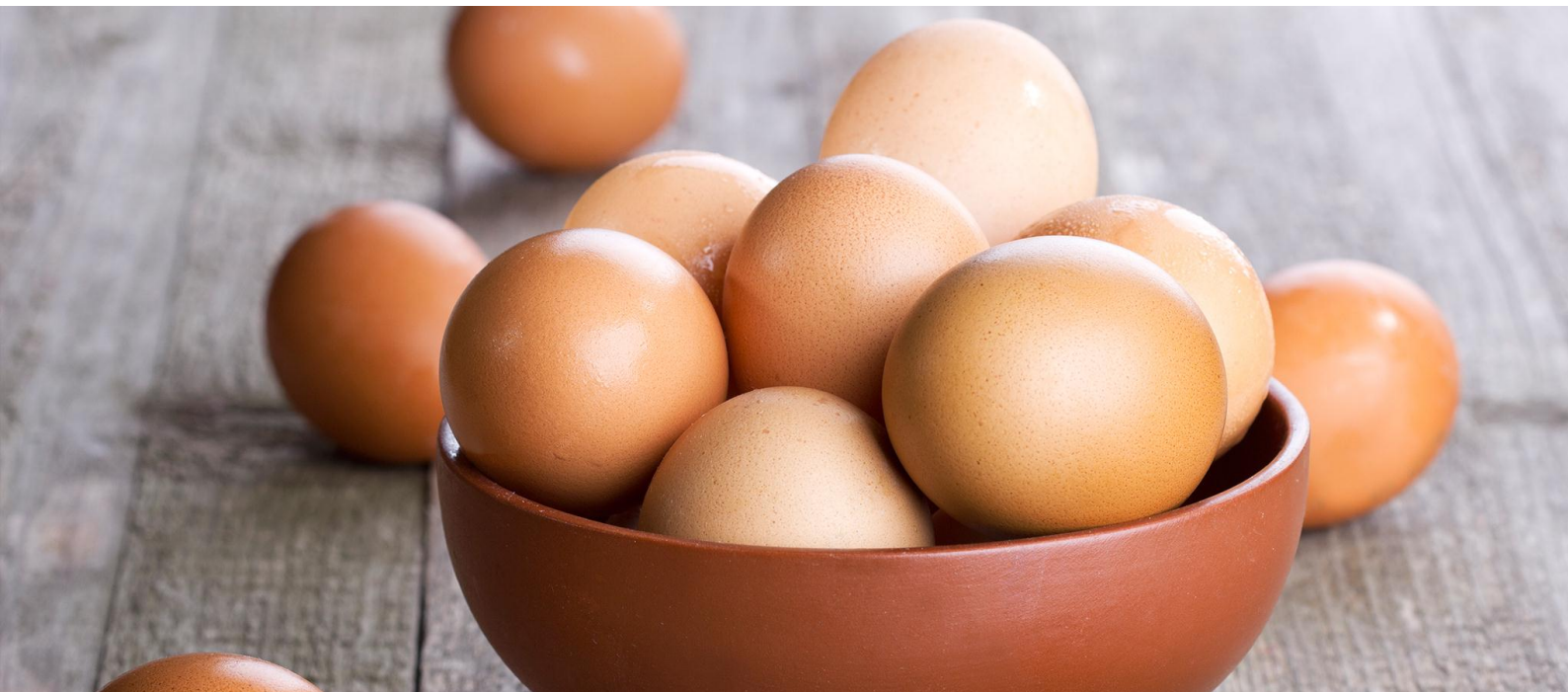
Mål: Harmonisering af arealkrav på EU-niveau i forhold til økologisk produktion

I de fælles EU-regler for økologisk jordbrugsproduktion fremgår det, at der skal være et udendørsareal på 4 kvadratmeter per dyr for både slagtekyllinger og æglæggende høner samt krav om en tomgangsperiode, hvor vegetationen kan gro op. Denne bestemmelse er tolket forskelligt i EU's medlemsstater, hvilket skaber konkurrenceforvridning.

Følgende tiltag igangsættes:

- Fødevareministeren vil arbejde for en ensartet tolkning i administrationen af arealkravene på EU-niveau i forhold til den økologiske fjerkræproduktion. Det skal ske med udgangspunkt i den danske fortolkning af reglerne og under hensyntagen til anbefalinger fra EU-Kommissionens ekspertgruppe EGTOP, der rådgiver om økologisk produktion. Der vil blive lagt vægt på vedvarende beplantning, således at det ikke er arealets størrelse, der alene afgør kvaliteten af udearealet.

Tidsplan: Arbejdet med harmonisering af EU-reglerne i Økologiforordningen indledes i 2015 og forventes gennemført i 2018.

Mål: Forbud mod næbtrimning af kyllinger, der skal lægge æg til konsum

Næbtrimning er et indgreb, der reducerer omfanget af skader, når hønerne hakker hinanden. Næbtrimning af høner, der lægger æg til konsum, vurderes i dag ikke længere nødvendigt som følge af bedre avl og management, der forhindrer fjerpilning og kannibalisme. Næbtrimning er i dag forbudt i den økologiske produktion. Ligeledes er næbtrimning af æglæggende høner forbudt i Sverige.

Følgende tiltag igangsættes:

- Fødevareministeren indfører et forbud mod at næbtrimme kyllinger, der skal lægge æg til konsum, for at fastholde branchens frivillige stop for næbtrimning.

Tidsplan: Bekendtgørelse om opdræt af hønniker forventes at træde i kraft medio 2016.

Mål: Dødeligheden for æglæggende høner nedbringes

Det er vigtigt at holde dødeligheden blandt høner lav – både af hensyn til dyrenes velfærd og producentens økonomi. Opgørelser viser, at der er stor forskel på dødeligheden mellem de forskellige produktionsformer af æg, men også blandt producenter med samme type ægproduktion er der stor variation. Med udgangspunkt i nedenstående tiltag skal dødeligheden nedbringes på tværs af besætninger og produktionssystemer.

Følgende tiltag igangsættes:

- Fødevareministeren indfører nye uddannelseskrav for blandt andet ægproducenter. Det skal løfte kompetenceniveauet generelt i branchen og forbedre management i ægproduktionen, herunder en reduktion af dødeligheden i de forskellige produktionssystemer.
- Fjerkræbranchen fortsætter igangværende aktiviteter med fokus på at nedbringe den samlede dødelighed blandt æglæggende høner. Der udvikles best practice-løsninger med udgangspunkt i erfaringer fra besætninger, der har en lav dødelighed.
- Fjerkræbranchen opfordrer til, at besætninger med æglæggende høner indberetter produktionsdata til branchens E-kontrol, herunder antallet af døde høner og formodet dødsårsag. Indsatsen skal sikre et validt talgrundlag, der kan danne udgangspunkt for en optimering af produktionen, herunder en reduktion af dødeligheden.

Mål: Undgå aflivning af hanekyllinger

I æglæggerproduktionen er det kun hønerne, der kan anvendes. Hanerne bliver aflivet straks efter udklækning, da de ikke kan lægge æg og ikke har værdi som slagtefjerkræ. Der aflives årligt 3,5 mio. hanekyllinger i Danmark. Udvikling af udrugningsteknologi er fremtidens løsning på at bestemme dyrets køn inden udklækning, så aflivning af daggamle hanekyllinger kan undgås.

- Fødevareministeren følger tæt op på udviklingen af tidlig kønsselektering med henblik på, at daggamle hanekyllinger, der ikke kan anvendes i æglæggerproduktionen, på sigt ikke aflives. Indsatsen skal følge op på udviklingen i Tyskland, hvor der arbejdes indgående med muligheder for tidlig kønsselektering.

Tidsplan: Arbejdet med at følge udviklingen inden for tidlig kønsselektering er indledt.

4. Bedre velfærd for slagtekyllinger

Der produceres årligt mere end 100 mio. slagtekyllinger i Danmark. Kyllingerne er avlet til at vokse hurtigere, end det er naturligt. Et af dyrevelfærdsproblemerne i slagtekyllingeproduktionen er ætsninger på kyllingernes fødder – kaldet trædepudesvidninger.

I ca. 25 % af alle slagtede kyllingeflokke konstateres der trædepudesvidninger, der udløser reaktion fra Fødevarestyrelsen. Problemet opstår, hvis kyllingerne går i fugtig strøelse. Trædepudesvidninger er et alvorligt dyrevelfærdsproblem, som derfor kræver stor opmærksomhed. Der er siden 2002 sket en væsentlig reduktion i forekomsten af trædepudesvidninger på danske slagtekyllinger. Denne positive udvikling skal fortsætte gennem målrettede tiltag, der også inkluderer økologiske slagtekyllinger.

Mål: Antallet af trædepudesvidninger skal minimeres

Følgende tiltag igangsættes:

- Fødevareministeren arbejder for at etablere en aftale med myndighederne i de EU-lande, som slagter danske slagtekyllinger, så der systematisk følges op på problemer i de danske besætninger, der sender kyllinger til slagting i udlandet. Ca. 10 % af dansk opdrættede slagtekyllinger sendes til slagting i udlandet, hvor der ikke er det samme kontrolsystem for trædepuder som i Danmark.
- Fødevareministeren igangsætter to forskningsprojekter på Aarhus Universitet, der skal kortlægge forekomsten af og årsagerne til trædepudesvidninger hos økologiske slagtekyllinger. Der er konstateret et væsentligt højere antal trædepudesvidninger blandt økologiske slagtekyllinger, uden at det har været muligt at identificere årsagen til problemerne. Projekternes resultater vil indgå i en vurdering af, hvilke tiltag der kan indføres i økologiske slagtekyllingeproduktioner for at reducere forekomsten af trædepudesvidninger.
- De danske myndigheder vil arbejde på at ændre EU-lovgivningen i retning af den danske lovgivning om scoring af trædepudesvidninger og vurdering af andre dyrevelfærdsparametre på slagteriet. Indsatsen vil ske i forbindelse med kommende drøftelser af EU's slagtekyllingedirektiv.

Tidsplan: Etablering af aftale med andre EU-lande indledes i 2015 og evalueres medio 2016. Forskningsprojekterne om trædepudesvidninger hos økologiske slagtekyllinger forventes afsluttet medio 2017.

Mål: Bedre dyrevelfærd gennem målrettet avl

Avlen af æglæggende høner og slagtekyllinger har stor indflydelse på dyrenes velfærd. Gangproblemer og sultproblemer hos forældredyr er udfordringer, der ikke kan løses, med mindre de internationale avlsselskaber påvirkes til at ændre avlsmålene for dyrene. Fødevareministeriet indgår dialog med avlsselskaberne med henblik på at fremme avlsmetoder, der fokuserer på dyrenes velfærd.

Dialogen med avlsselskaberne har følgende formål:

- Avlen skal i højere grad fokusere på, hvordan gangproblemer og sultproblemer hos forældredyr til slagtekyllinger kan nedbringes, blandt andet gennem avl for mindre intensiv vækst. Herudover skal der være øget fokus på avl, der fremmer dyrenes velfærd generelt både for slagtekyllinger og for æglæggende høner.

Tidsplan: Dialogen med avlsselskaberne er indledt i 2015.

Mål: Slagtekyllinger skal kunne gå ubesværet

Tidligere undersøgelser har vist, at mindst 75 % af danske slagtekyllinger har varierende grader af unormal gang. Variationen går fra, at kyllingerne går lettere ujævnt, til at de er stærkt gangbesværede. Gangproblemerne vurderes i stor udstrækning at være forbundet med den hurtige tilvækst, som de internationale avlsselskaber har målrettet avlen efter. Kyllingernes ben er derfor dårligt rustet til at klare den vægt, kyllingerne i løbet af få uger opnår.

Følgende tiltag igangsættes:

- Fødevareministeren igangsætter to forskningsprojekter på Aarhus Universitet. Et projekt skal kortlægge det nuværende omfang af gangproblemer hos danske slagtekyllinger. Et andet projekt skal undersøge, om kyllingerne lider af smerte som følge af gangproblemerne. Projekternes resultater vil indgå i en vurdering af, om der kan gennemføres tiltag for at nedbringe antallet af slagtekyllinger med besværet gang.

Tidsplan: Forskningsprojekterne forventes afsluttet medio 2018.

Mål: Bedre miljø og leveforhold for slagtekyllinger

Der er stigende efterspørgsel efter danske slagtekyllinger med høj dyrevelfærd. Fødevareministeren understøtter denne udvikling med tiltag, der skal forbedre forholdene for alle slagtekyllinger, uanset produktionsform.

Følgende tiltag igangsættes:

- Fødevareministeren igangsætter to forskningsprojekter på Aarhus Universitet om berigelse i slagtekyllingestalde, der skal optimere dyrenes velfærd. Et projekt vil samle den eksisterende viden på området, mens det andet projekt vil undersøge, hvilke former for berigelse der er velegnet til slagtekyllinger. Resultaterne fra projekterne vil danne grundlag for en vurdering af, hvordan slagtekyllingerne bedst muligt sikres berigelse. Dette gælder også for opdrætsdyr og for økologiske producenter.
- Fødevareministeren igangsætter en undersøgelse på Aarhus Universitet, der skal afdække mulige alternativer til amputation på opdrætshaner. Der foretages i dag amputation af en del af tåleddet på opdrætshanekyllingerne i den konventionelle slagtekyllingeproduktion, da det skønnes nødvendigt af hensyn til dyrenes velfærd.

Tidsplan: Forskningsprojekterne om miljøberigelse i slagtekyllingestalde forventes afsluttet i henholdsvis 2015 og 2018. Undersøgelsen om amputation på opdrætshaner forventes afsluttet i 2016.

5. Optimeret kontrolindsats

En af de vigtigste forudsætninger for en sund og konkurrencedygtig dansk fjerkræproduktion er en høj fødevaresikkerhed. De eksisterende handlingsplaner for salmonella, campylobacter og fugleinfluenza sikrer en solid forebyggende indsats og et effektivt beredskab, når der sker tegn på sygdomsudbrud. Handlingsplaner og kontrolindsatser skal samtidig være fleksible i forhold til at sikre gode rammevilkår for produktion og salg af fjerkræ. Derfor igangsætter fødevareministeren en række indsatser, der optimerer kontrolindsatsen på fjerkræområdet.

Følgende tiltag igangsættes:

- Fødevarestyrelsen gennemfører en informations- og kontrolkampagne med fokus på ulovlig indførsel af fjervildt. Fjervildt, som for eksempel fasaner, importeres typisk med henblik på udsættelse i jagtterræner. Ukontrolleret og ikke anmeldt indførsel af fjervildt udgør en væsentlig risiko for, at der importeres uønskede sygdomme. Indsatsen har til formål at opretholde den nuværende kontrollerede sygdomsstatus.
- Fødevareministeren lemper på reglerne for stalddørssalg af slagtefjerkræ, uden at fødevaresikkerheden forringes. Der er foretaget en risikovurdering på DTU af de nugældende regler, og på baggrund af vurderingen vurderes det fødevaresikkerhedsmæssigt forsvarligt at ændre reglerne. Ændringerne vil betyde, at primærproducenter kan sælge åbnet fjerkræ og kød af fjerkræ ved stalddøren. Der åbnes samtidig op for, at kød fra fjerkræ, kaniner og vildt kan afsættes direkte til lokale detailvirksomheder. De nye regler forventes at træde i kraft ultimo 2015. Endvidere retter Fødevarestyrelsen fokus på ikke-registrerede stalddørssælgere af æg ved at gennemføre en kontrolindsats. Kontrolkampagnen indledes med en informationskampagne, der følges op med kontrolbesøg.
- Fødevareministeren justerer på overvågningsprogrammet for aviær influenza (fugleinfluenza) i fjerkræ på baggrund af en gennemført evaluering på området. Justeringen vil betyde, at testning af formeringsdyr og risikoområder udgår. Da indegående æglæggende høner udelukkende testes i risikoområder, vil ændringen medføre, at disse høner ikke længere vil blive testet. Justeringen forventes at medføre en mindre besparelse for erhvervet. Med justeringen vil Danmark fortsat have et opdateret og højt beskyttelsesniveau i forhold til fugleinfluenza. Bekendtgørelse om pligt til overvågning for aviær influenza hos fjerkræ og opdrættet fjervildt forventes at træde i kraft d. 1. juli 2015.

Opfølgning på handlingsplanen

Fødevareministeren nedsætter en følgegruppe, der skal følge fremdriften i handlingsplanen og afrapportere til fødevareministeren om indsatsernes målopfyldelse. Fjerkræbranchen og dyreværnsorganisationer vil være repræsenteret. Følgegruppen vil ud over handlingsplanens konkrete indsatser også følge fremdriften i de øvrige elementer, der blev drøftet og indstillet i de arbejdsgrupper, der blev nedsat i forbindelse med servicetjek af fjerkræsektoren i juni 2014. Endelig vil følgegruppen koordinere handlingsplanens fremdrift med de allerede eksisterende handlingsplaner for campylobacter, salmonella og fugleinfluenza (AI).

**Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri**

Slotsholmsgade 12
1216 København K
Tlf. +45 33 92 33 01
fvm@fvm.dk
www.fvm.dk

ISBN: 978-87-7120-675-3
Foto: Frida Gregersen, Lars Bahl og Colourbox